

مؤلفه‌ها و ویژگی‌های توان نظامی مؤثر بر آمایش دفاع سرزمینی در مقابله با تهدیدات نظامی

خسرو بوالحسنی^۱، سیروس نعمت‌زاده^۲، احسان سروش کاشانی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۲/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۸/۱۳

[20.1001.1.17351723.1401.20.80.1.3](https://doi.org/10.17351/2201.20.80.1.3)

چکیده

مأموریت اصلی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، دفاع از استقلال و تمامیت ارضی کشور، نگهبانی از انقلاب و دست‌آوردهای آن و مقابله با تهدیدات نظامی-امنیتی بوده و براساس عوامل متفاوت و بر روی بستر جغرافیایی کشور ساماندهی شده و استقرار یافته‌اند. باتوجه به وسعت و تنوع جغرافیای طبیعی و انسانی کشور، تنوع و کثرت تهدیدات خارجی، آسیب‌پذیری‌های داخلی و مأموریت‌های متنوع نیروهای مسلح، توجه به آمایش دفاع سرزمینی از ملزومات حوزه‌ی دفاعی کشور محسوب می‌شود.

هدف اصلی این پژوهش «تبیین مؤلفه‌ها و ویژگی‌های توان نظامی مؤثر بر آمایش دفاع سرزمینی در برابر تهدیدات نظامی» است با توجه به اینکه این پژوهش مبانی فکری و نظری آمایش دفاع سرزمینی را تولید می‌نماید از نوع کاربردی-توسعه‌ای بوده و روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات به دو روش کتابخانه‌ای و استفاده از ابزار فیش-برداری و روش میدانی با استفاده از ابزار مصاحبه و پرسش‌نامه می‌باشد.

به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، ابتدا با فیش‌برداری از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با خبرگان و صاحب‌نظران، مؤلفه‌ها و ویژگی‌های توان نظامی مؤثر بر آمایش دفاع سرزمینی در برابر تهدیدات نظامی تعیین و مجدداً از هم‌پوشانی اسناد و مدارک، مصاحبه‌ها و ادبیات تحقیق، این

^۱ استادیار علوم دفاعی راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی (نویسنده مسئول)

^۲ دانشجوی دکتری علوم دفاعی راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

^۳ دانشجوی دکتری علوم دفاعی راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مؤلفه‌ها و ویژگی‌ها احصاء گردید، سپس از طریق توزیع پرسش‌نامه بین جامعه آماری، نتیجه از طریق سطح معناداری با ضریب اطمینان ۹۵٪ و خطای ۵٪ مورد تأیید قرار گرفت. نتایج حاصله از این تحقیق نشان می‌دهد که ۴ مؤلفه و ۱۶ ویژگی توان نظامی بر آمایش دفاع سرزمینی در برابر تهدیدات نظامی مؤثر هستند که، به ترتیب «فضای مانوری»، «مأموریت»، «پشتیبانی» و «تجهیزات و تسلیحات و فناوری‌ها»، بیشترین تأثیر را بر آمایش دفاع سرزمینی در برابر تهدیدات نظامی دارند.

واژگان کلیدی: آمایش، آمایش دفاع سرزمینی، تهدیدات نظامی، توان نظامی

مقدمه

فلسفه وجودی نیروهای مسلح تولید قدرت نظامی و اعمال آن با توجه به شرایط و نوع تهدیدها برای بازدارندگی بوده و قدرت نظامی در میان مؤلفه‌های قدرت ملی نقش برجسته‌ای در بازدارندگی دارد (حسن‌پور، ۱۳۹۹: ۶۶). هر کشوری برای نیل به توسعه پایدار ملی و ایمن مقابله با چالش‌های امنیتی ملی خود، نیازمند به برنامه‌ریزی راهبردی در زمینه آمایش سرزمینی و دفاعی است (چوخانی‌زاده، ۱۳۸۷: ۱۷).

در برنامه‌ریزی نوین بسیاری از کشورها، برنامه‌ریزی فضایی در جهت توسعه پایدار می‌تواند نیازهای دیگری از جمله مسائل دفاعی را برطرف نماید. در واقع آمایش دفاعی در کشوری مانند ایران استفاده از امکانات و تجهیزات طبیعی و غیرطبیعی در جهت ایجاد موانعی برای بازدارندگی از حملات دشمن می‌باشد به گونه‌ای که در زمان صلح نیز بتوان از آن‌ها در راستای مسائل توسعه پایدار استفاده نمود.

ایران در منطقه دارای جایگاه ویژه‌ای بوده و سه قاره‌ی اروپا، آسیا و آفریقا را به هم ربط می‌دهد و در مقابل به‌شدت از حوادث هر سه قاره متأثر می‌شود. قرارگرفتن در کنار خلیج فارس و دریای عمان، داشتن جزایر متعدد و بسیار مهم در خلیج فارس، وجود منابع زیرزمینی گسترده و داشتن ایدئولوژی خاص، سبب برخورداری از یک موقعیت برتر نسبی گردیده و ایران را در زمره‌ی قوی‌ترین کشورهای غرب آسیا قرار داده است.

با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی و ماهیت راهبردی آن نیازمند داشتن طرح جامع آمایش دفاعی است. از طرفی داشتن دشمن ابرقدرتی مثل آمریکا و عدم تقارن در تقابل با آنها، ضرورت پرداختن آمایش دفاع سرزمینی را در کشور دوچندان می‌کند (چوخانی-زاده، ۱۳۸۷: ۱۷).

لذا با بررسی شرایط امنیتی حاکم بر منطقه‌ی غرب آسیا، به‌ویژه تنوع و تعدد تهدیدات دفاعی و امنیتی ناشی از حضور ارتش‌های متجاوز کشورهای فرامنطقه‌ای و مرور تجربیات حاصل از هشت سال دفاع مقدس، ضرورت توجه و بازنگری در نگرش‌های سنتی به آمایش دفاع سرزمینی و امنیتی کشور و وجود عوامل مؤثر بر آمایش دفاع سرزمینی پدیدار می‌شود که توان نظامی به‌عنوان یکی از این عوامل با مولفه‌ها و ویژگی‌های مرتبط دغدغه محققین است.

در اهمیت این تحقیق می‌توان گفت با شناخت مؤلفه‌ها و ویژگی‌های توان نظامی مؤثر بر آمایش دفاع سرزمینی، طرح‌ریزی عملیاتی مناسبی برای دفاع از کشور انجام می‌شود و بالطبع هزینه‌های دفاعی نیز تا حدودی زیادی کاهش می‌یابد؛ و نیز می‌تواند گام مؤثری در جهت کمک به طراحان راهبردهای دفاعی باشد تا بتوانند با شناخت دقیق‌تری از عوامل اثرگذار بر آمایش دفاع سرزمینی بسترهای فرصت‌آفرین و یا زمینه‌های تهدید را شناسایی و نسبت به بهره‌گیری و استفاده‌ی مناسب از فرصت‌های موجود و کاهش تهدیدات (بالقوه و بالفعل) نظامی اقدام نمایند.

در صورت عدم تحقیق در این موضوعات احتمال دارد بدون توجه به این مؤلفه و ویژگی‌ها، در تقویت و آمادگی بنیه دفاعی کشور در منطقه خلل ایجاد گردیده و از افزایش تهدیدات کشورهای فرامنطقه‌ای بخصوص آمریکا را علیه ج.ا.ایران فراهم آورد.

هدف اصلی این پژوهش «تبیین مؤلفه‌ها و ویژگی‌های توان نظامی آمایش دفاع سرزمینی در برابر تهدیدات نظامی» است، لذا پرسش اصلی این پژوهش بدین صورت در ذهن محققین شکل گرفت که: «مؤلفه‌ها و ویژگی‌های توان نظامی آمایش دفاع سرزمینی در برابر تهدیدات نظامی چیست؟»

مبانی نظری

- پیشینه شناسی:

از طریق بررسی منابع مرجع درباره موضوع تحقیق و نیز پژوهش‌های دانشگاهی، تعدادی از پیشینه‌های پژوهشی مرتبط با موضوع، برابر جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول شماره ۱: پیشینه‌های پژوهشی

عنوان رساله	منطقه بندی نظامی کشور با توجه به تهدید آمریکا و رویکرد دفاعی کشور
محقق	دانشجویان مطالعات گروهی دوره پانزدهم دفاع ملی
تاریخ و محل	۱۳۸۶، دانشگاه عالی دفاع ملی
سؤال	منطقه بندی مناسب نظامی کشور با نگاهی به تهدید آمریکا و رویکرد دفاعی کشور کدام است؟
نتایج	این تحقیق بر اساس مطالعات نظری منطقه بندی باانگیزه‌ها و کارکردهای مختلف، ازجمله کارکرد نظامی انجام گرفته تا پاسخ‌گوی این پرسش باشد: نیروهای مسلح برای اینکه بتوانند از مناطق مسئولیتی‌شان خوب دفاع کنند و مأموریت‌های گوناگون را انجام دهند، باید چه نوع

منطقه بندی داشته باشند؟ به عبارت دیگر چه ویژگی هایی در منطقه بندی نظامی اثرگذار است؟	
۲- عنوان مقاله	تدوین راهبردهای آمایش مناطق مرزی، مطالعه موردی مرزهای شرقی کشور
محقق	حسین مختاری هشی، مهدی مؤمنی و مهرداد باقری
تاریخ و محل	فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۲۹، شماره سوم، پائیز ۱۳۹۳، شماره ۱۴۴
سوال	راهبردهای مناسب آمایش مناطق مرزی شرق ایران کدامند؟
نتایج	راهبردهای مناسب برای آمایش مناطق شرقی کشور از نوع راهبردی تدافعی است. هم‌اکنون برای حرکت به سمت توسعه آمایش مناطق مرزی باید به دنبال رفع نقاط ضعف و دفع تهدیدهای بیرونی باشیم. به منظور افزایش پیوندهای کانون‌های پرجمعیت مناطق مرزی شرق کشور هستند. نتیجه به دست آمده از اولویت بندی راهبردها نشان دهنده این حقیقت است که در تدوین راهبردهای آمایش مناطق مرزی شرق کشور هر چهار عامل اقتصادی، سیاسی، امنیتی و فرهنگی اجتماعی باید توجه لازم را نمود.
۳- عنوان مقاله	تحلیل ملاحظات نظامی-امنیتی در آمایش و مکان‌گزینی مراکز و استقرارگاه‌های نظامی با تاکید بر استان خراسان رضوی
محقق	سید هادی زرقاتی و همکاران
تاریخ و محل	۱۳۹۰- دانشگاه فردوسی مشهد
سؤال	انواع تهدیدات و مهمترین کانون این نوع تهدیدات استان خراسان رضوی کدامند؟
نتایج	بهترین راه‌حل این است که همانند برخی کشورها، کمیته‌هایی با عنوان «کمیته ملاحظات دفاعی-امنیتی» در مراکز برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری تشکیل شود، و برنامه‌های آمایش نظامی و غیر نظامی در ضمن تدوین و یا در پایان کار از فیلتر این مراکز بگذرد.
۴- عنوان مقاله	ملاحظات دفاعی-امنیتی آمایش سرزمینی در استان آذربایجان شرقی و تدوین راهبردها
محقق	عباس علی پور، سید مصطفی هاشمی و یعقوب اسماعیل‌زاده
تاریخ و محل	نشریه جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای- سال هفتم- شماره ۲۴- پائیز ۱۳۹۶
سؤال	مهم‌ترین نقاط ضعف، قوت، فرصت و تهدید در حوزه امنیتی- دفاعی و سیاسی استان آذربایجان شرقی کدامند؟ استراتژی بهینه امنیتی- دفاعی و سیاسی آمایش در استان آذربایجان شرقی با استفاده از مدل راهبردی SWOT کدام است؟
نتایج	نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که پایداری در مسائل امنیتی، سیاسی و دفاعی آمایشی زمانی تحقق می‌یابد که بتوان شناخت دقیق و منطقی از مسائل داشت. در این راستا بهترین راهبردهای استان آذربایجان شرقی در جهت ملاحظات دفاعی، سیاسی و امنیتی راهبردهای تهاجمی/رقابتی (SO) و راهبرد جایگزین آن راهبرد تنوع (ST) است.

مفهوم شناسی:

توان نظامی یا توان رزمی: توان رزمی یا قدرت رزمی، قدرتی است که در اختیار فرمانده یک یگان بوده و او می‌تواند از این قدرت برای از بین بردن دشمن و انجام مأموریت در میدان رزم استفاده نماید (رستمی، ۱۳۸۶: ۲۸۹).

آمایش سرزمین: به عنوان طرح و برنامه‌ای راهبردی، مهم‌ترین و پایه‌ترین جهت‌گیری توسعه بلندمدت به‌منظور بازشناسی و بازنمایی‌ها و ایجاد تعامل مطلوب بین عناصر سه‌گانه انسان، فضا، فعالیت و چگونگی جای‌دهی و چیدمان منطقی و ممکن آن بر سرزمین است (توفیق، ۱۳۸۴: ۱۴).

آمایش دفاع سرزمینی: مدیریت صحیح استقرار و گسترش کلیه امکانات و توان نظامی بر اساس فضای جغرافیایی، استعداد و ظرفیت‌های موجود هر سرزمین، برای بهره‌برداری از حداکثر توانمندی‌ها و کاهش آسیب‌پذیری‌ها جهت نیل به وضعیت مطلوب نظامی. (نیل‌فروشان، جزوه آموزشی)

تهدیدات نظامی: شامل تهدیداتی است که به‌طور عمده به‌وسیله دشمن خارجی با استفاده از ابزار و آلات نظامی متوجه منطقه موردنظر می‌شود. کارشناسان مربوطه، حمله نظامی و بمباران مراکز مهم نظامی، اقتصادی، جمعیتی و زیرساخت‌های حیاتی و حساس شهرها را بارزترین مصادیق تهدیدات نظامی دانسته‌اند (افتخاری، ۱۳۸۳: ۵۷).

تهدیدات نظامی آینده ج.ا.ایران مؤثر بر آمایش دفاع سرزمینی

با توجه به روند لحظه‌ای پیشرفت فناوری‌ها و علوم مختلف که در صنایع نظامی به‌کار گرفته می‌شوند نظیر لیزر و انواع پرتوهای الکترومغناطیس (ریل‌گان‌ها)؛ هوش مصنوعی و سایبر؛ موشک‌های فراصوت، ماهواره‌ها و استفاده از توانمندی‌های فضایی، جنگ الکترونیک، جنگنده‌های نسل بعدی، بمب‌افکن‌های راهبردی و مهمات هوشمند؛ پهپادها و ریزپهپادها، علوم زیستی و همچنین رقابتی که کشورهایی نظیر چین، روسیه و آمریکا در عرصه‌های مختلف فناوری نظامی دارند، نمی‌توان تاریخ دقیقی را برای عملیاتی نمودن و دستیابی به

فناوری‌های تهدیدآمیز نوظهور مشخص نمود؛ با این همه می‌توان این تهدیدات را در حوزه‌های مختلف دسته‌بندی نمود و آن‌ها را مورد بحث قرار داد:

مأموریت

مأموریت سندی است که به یگان عمل‌کننده هویت می‌بخشد و نحوه عملکرد آن را از سایر سازمان‌ها متمایز می‌سازد. مأموریت مبنای تصمیم و ارزیابی است و به سه صورت قابل بیان است: تصریحی، استنتاجی و اصلی.

مأموریت تصریحی، صریحاً از فرمانده رده بالاتر ابلاغ می‌گردد. مأموریت استنتاجی، آن دسته از وظایفی است که فرمانده برای اطمینان از اجرای مأموریت تصریحی واگذاری ضروری تشخیص می‌دهد که به صورت صریح از فرمانده رده بالاتر به آن اشاره نشده است.

مأموریت عبارت است از بیان روش کوتاهی از فعالیت یگان که رده بالاتر به طور صریح آن را ابلاغ می‌نماید و یا توسط فرمانده یگان دریافت‌کننده استنتاج می‌شود و عموماً پاسخگوی شش سوال اصلی (کی؟ چه وقت؟ کجا؟ چه؟ چرا؟ چگونه؟) خواهد بود، اگر وظیفه‌ای به گونه‌ای تعریف شود که در زمره مأموریت دو یا چند نیرو قرار گیرد و همه آن‌ها موظف به اجرای آن گردند، جهت ایجاد وحدت فرماندهی، با توجه به مأموریت و علت وجودی نیروها و یگان‌ها، رده بالاتر بایستی آن وظیفه را بر عهده یکی از آن‌ها قرار دهد و سایرین موظف به همکاری با آن یگان در زمینه مذکور گردند که در اصطلاح، وظیفه مورد بحث را مأموریت اصلی یگان گویند که عهده‌دار آن وظیفه شده است. مأموریت نیروهای مسلح بشرح ذیل است:

الف- مأموریت ارتش جمهوری اسلامی ایران: ارتش جمهوری اسلامی ایران پاسداری از استقلال و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی کشور را بر عهده دارد (قانون اساسی، اصل ۱۴۳).

ب- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که در نخستین روزهای پیروزی این انقلاب تشکیل شد، برای ادامه نقش خود در نگهبانی از انقلاب و دستاوردهای آن پابرجا می‌ماند. حدود وظایف و قلمرو مسئولیت این سپاه در رابطه با وظایف و قلمرو مسئولیت نیروهای مسلح دیگر با تأکید بر همکاری و هماهنگی برادرانه میان آن‌ها به وسیله قانون تعیین می‌شود (قانون اساسی، اصل ۱۵۰).

با توجه به مطالعه منابع مختلف در خصوص مأموریت که برخی از مطالب این منابع در متن فوق آورده شده است و با توجه به ارتباط دوطرفه‌ی آمایش دفاع سرزمینی با مأموریت نیروهای نظامی به نظر می‌رسد ویژگی‌هایی که در این پژوهش در حوزه مأموریت باید به آنها پرداخته شوند به شرح ذیل می‌باشند:

- ۱- پاسداری از استقلال کشور.
 - ۲- پاسداری از تمامیت ارضی کشور.
 - ۲- پاسداری از نظام جمهوری اسلامی ایران.
 - ۳- نگهبانی از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن.
 - ۴- در نظر گرفتن نوع مأموریت (رزمی - پیش رزمی - پ خ ر).
- در مطالعات میدانی (مصاحبه‌های انجام شده با جمعی از خبرگان امور مرتبط نظامی) نیز، ویژگی‌های مؤلفه مأموریت آمایش دفاع سرزمینی به شرح ذیل جمع‌بندی شده است:

- پاسداری از استقلال کشور.
- پاسداری از تمامیت ارضی کشور.
- پاسداری از نظام جمهوری اسلامی ایران (آقامحمدی، ۱۳۹۹).
- ایجاد امنیت در منطقه استقرار.
- حفظ استقلال و تمامیت ارضی.
- پاسداری از نظام جمهوری اسلامی ایران (سلطانیان، ۱۳۹۹).
- پاسداری از استقلال کشور.
- پاسداری از تمامیت ارضی کشور.
- پاسداری از نظام جمهوری اسلامی ایران.
- در نظر گرفتن نوع مأموریت (فرج‌پور علمداری، ۱۳۹۹).
- پاسداری از استقلال کشور.
- پاسداری از تمامیت ارضی کشور.
- پاسداری از نظام جمهوری اسلامی ایران.
- در نظر گرفتن نوع حمله دشمن (یوسفی خوش‌قلب، ۱۳۹۹).

فضای مانوری

مانور در بعد استراتژیکی عبارت است از: جابه‌جا کردن، حرکت دادن و ایجاد تغییر و تحول حساب شده، در منابع قدرت ملی به منظور دستیابی به موقعیت استراتژیکی برتر نسبت به دشمن. مانور در ابعاد عملیاتی و تاکتیکی، عبارت است از: جابجایی و حرکت دادن توان رزمی مؤثر به منظور دستیابی به موقعیت عملیاتی یا تاکتیکی برتر نسبت به دشمن.

مانور مؤثر، تعادل دشمن را بر هم زده، عرصه را بر او تنگ نموده، آزادی عمل را افزایش داده، آسیب پذیری نیروهای خودی را کاهش می‌دهد و در نهایت او را به شکست می‌کشاند.

انواع مانور عبارت است از: احاطه‌ای، دورانی، نفوذی، رخنه‌ای و جبهه‌ای.

یک مانور موفقیت آمیز باید دارای قابلیت انعطاف، تحرک و قدرت مانور باشد.

آقای حافظ‌نیا الگویی سه بخشی آمایش و استقرار مراکز و استقرارگاه‌های نظامی در کنار عوامل و متغیرهای مذکور در استقرار و مکان‌گزینی مراکز نظامی را برای استقرار مناسب مراکز نظامی ارائه کرده است. اساس این الگو بر یک ساختار فضایی سه بخشی استوار است، به این ترتیب فضای جغرافیایی ایران به سه قلمرو ژئواستراتژیک شامل ۱- قلمرو حاشیه، ۲- قلمرو سرزمین میانه و ۳- قلمرو سرزمین مرکزی تقسیم شده است. سپس بر اساس ماهیت، واحدهای نظامی نیز به سه نوع مختلف شامل واحدهای عملیاتی و رزمی، واحدهای پشتیبانی، واحدهای پشتیبانی خدمات رزمی تقسیم شده است.

در نهایت با رعایت فضای مانوری این سه نوع واحد نظامی مختلف (واحدهای عملیاتی و رزمی، واحدهای پشتیبانی، واحدهای پشتیبانی خدمات رزمی) در این فضای سه بخشی تعیین جا شده‌اند (حافظ‌نیا، ۱۳۹۲: ۵۱).

در اولین قلمروی ژئواستراتژیک که موسوم به حاشیه می‌باشد، باید واحدهای عملیاتی را با در نظر گرفتن پارامترها و متغیرهای مختلف مانند منبع، جهت و سطح تهدیدات یا مشخصات زمین مکان‌یابی کرد، به طور مثال رقبای سنتی یا جدید، روند تاریخی تهدیدات، تحولات سیاسی استراتژیک در پیرامون ایران، ساختار فیزیکی و کالبدی فضا نظیر جنس زمین، توپوگرافی، آب و خاک، ساختار انسانی فضا نظیر جمعیت، ترکیبات فضایی و قومی جمعیت،

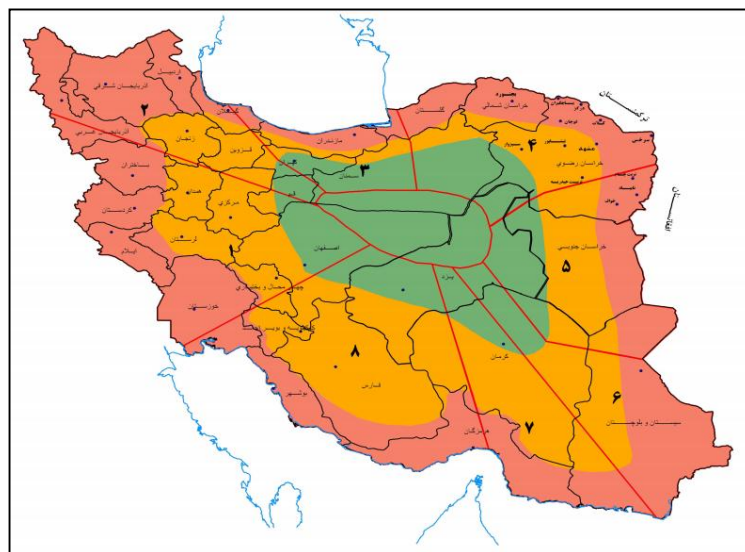
بنیادهای زیستی، دسترسی و ارتباطات، شکل هندسی مرز و مشخصات مرز و سایر عناصر فضایی باید در مکان‌گزینی مد نظر قرار گیرد.

ما در فضای جغرافیایی واحدهای سیستماتیک داریم که عناصر فضایی در بخش‌های مختلف آن تجلی پیدا کرده و از نوعی رابطه سیستماتیک با سایر عناصر فضایی برخوردارند. عناصر فضایی دفاع و امنیت نیز جدای از سایر عناصر فضایی بخش‌های دیگر توسعه نمی‌باشند و باید هماهنگ با آن‌ها مکان‌یابی شوند.

در دومین قلمروی ژئواستراتژیک باید فعالیت‌های حلقه پشتیبانی تدارکات و لجستیک قرار گیرند.

در سومین قلمرو (بخش مرکزی) باید پشتیبانی خدمات رزم نظیر صنایع نظامی مکان‌یابی شده و استقرار پیدا کند (حافظ‌نیا، ۱۳۹۲: ۵۱).

براساس ویژگی‌های فوق، هر منطقه در کشور دارای لایه عملیاتی، لایه پشتیبانی و لایه پشتیبانی خدمات رزم است که به ترتیب از حاشیه به بخش مرکزی استقرار پیدا می‌کنند. بر اساس الگوی فوق، نقشه زیر تهیه شده است که نحوه استقرار و آمایش مراکز نظامی را با توجه به نوع فعالیت واحد مربوطه نشان می‌دهد. البته همان‌طور که طراح الگو تأکید کرده است، این الگو یا ساختار فضایی از جنبه نظری برخوردار است و برای کاربردی کردن آن باید با محیط واقعی تطبیق داده شود و تمامی پارامترها و عوامل محیطی، مکانی، سیاسی، امنیتی، ارتباطی و فرامرزی در آن لحاظ گردد و در نهایت ساختار ارتباطی مناسبی برای آن طراحی

شود.

شکل ۱: ساختار فضایی پیشنهادی و تطبیق آن با انواع استقرارگاه‌های نظامی
با توجه به ارتباط دوطرفه‌ی آمایش دفاع سرزمینی با فضای مانوری نیروهای نظامی به نظر
می‌رسد ویژگی‌هایی که در این پژوهش در حوزه فضای مانوری باید به آنها پرداخته شوند به
شرح ذیل است:

- فضای آزادی عمل واحدهای نظامی (عمل کننده و پشتیبانی کننده).
- گسترش واحدهای نظامی دشمن.
- در نظر گرفتن نوع عملیات مانوری واحدهای نظامی.
- در مطالعات میدانی (مصاحبه‌های انجام شده با جمعی از خبرگان امور مرتبط نظامی) نیز،
ویژگی‌های مولفه فضای مانوری آمایش دفاع سرزمینی به شرح ذیل جمع‌بندی شده است:
- شناخت تهدیدات در منطقه گسترش یافته.
- امکان پدافند هوایی.
- قرارگیری و نزدیکی به مسیر دالان‌های هوایی.
- قابلیت پراکندگی در داخل پادگان.
- فاصله از منابع جمعیتی (سلطانیان، ۱۳۹۹).
- فضای آزادی عمل واحدهای نظامی.
- گسترش واحدهای نظامی دشمن.
- در نظر گرفتن نوع عملیات مانوری واحدهای نظامی (آقامحمدی، ۱۳۹۹).
- شناخت تهدیدات در منطقه گسترش یافته.
- امکان پدافند هوایی.
- گسترش واحدهای نظامی دشمن (فرح‌پور علمداری، ۱۳۹۹).
- فضای آزادی عمل واحدهای نظامی.
- گسترش واحدهای نظامی دشمن.
- جغرافیای منطقه (یوسفی خوش‌قلب، ۱۳۹۹).

پشتیبانی

پشتیبانی به معنی عام، اقدام‌های مورد نیاز جهت انجام پشتیبانی از فعالیت‌ها و مأموریت اصلی سازمان در زمینه تأمین و تدارک امکانات مورد نیاز است، ولی در بخش نظامی آماد و پشتیبانی به معنی تدارک یا آمادرسانی، حمل و نقل، نگهداری و تعمیرات و بازسازی امکانات و تجهیزات، انجام امور مربوط به انتقال مجروحین و اقدام‌های عمرانی با حداقل هزینه و حداکثر کیفیت در زمان و مکان مطلوب است.

آماد و پشتیبانی در نیروهای مسلح از نقش و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا آمادگی و پایداری نیروها بستگی مستقیم به آماد و پشتیبانی از آنها دارد، در صورت ضعف یا نقص در هر کدام از این عناصر عملکرد سامانه مختل یا کند خواهد شد که این امر در مواقع حساس خسارت‌های جبران‌ناپذیری را تحمیل خواهد کرد. لذا می‌توان گفت:

الف- آماد و پشتیبانی فرآیند برنامه‌ریزی و تأمین کالا و خدمات است.

ب- آماد و پشتیبانی بین‌المللی فرآیند برنامه‌ریزی و تأمین کالا، تجهیزات و خدمات برای پشتیبانی نیروهای نظامی و اقتصاد غیرنظامی در سطح بین‌المللی است.

پ- آماد و پشتیبانی ملی فرآیند برنامه‌ریزی و تأمین کالا و خدمات در پشتیبانی از نیروهای نظامی یک ملت، عملیات آن، اقتصاد غیر نظامی آن و تعهدات و شرایط بین‌المللی آن ملت است.

ت- همان‌گونه که پیوستگی بین جبهه جنگ و جبهه داخلی (کشور) وجود دارد، فرآیند آماد و پشتیبانی نیز عنصر نظامی در اقتصاد ملی و عنصر اقتصادی در عملیات نظامی است (خرازیان، ۱۳۹۲: ۵).

در تعریف جامعه مهندسان آماد و پشتیبانی چنین آمده است: آماد و پشتیبانی هنر علم و مدیریت و فعالیت‌های فنی مربوط به نیازمندی‌های طراحی تأمین و نگهداری منابع برای پشتیبانی موضوعات، برنامه‌ها و عملیات است.

صاحب‌نظران در زمان‌های گوناگون تعاریف گوناگونی برای واژه آماد و پشتیبانی ارائه نموده‌اند که با توجه به این تعاریف می‌توان تعریف جامع زیر را بیان نمود:

آمد و پشتیبانی به معنی عام اقدام‌های مورد نیاز جهت انجام پشتیبانی از فعالیت‌ها و مأموریت‌های اصلی سازمان در زمینه تأمین و تدارک امکانات مورد نیاز است ولی، در بخش نظامی آمد و پشتیبانی به معنی تدارک یا آمادرسانی، حمل‌ونقل، نگهداری و تعمیرات و بازسازی امکانات و تجهیزات، انجام امور مربوط به انتقال مجروحین و اقدام‌های عمرانی با حداقل هزینه و حداکثر کیفیت در زمان و مکان مطلوب است (گروه آموزش تخصصی هوایی، ۱۳۹۰: ۲۴).

سامانه آمد و پشتیبانی در ارتش‌های مدرن جهان با ساختار سازمانی و اهداف راهبردی بسیار حساسی اداره می‌گردد، سامانه آمد مسئول پیش‌بینی، طرز تهیه و ذخیره تجهیزات و سامانه نگهداری، مسئول حفظ آمادگی مطلوب تجهیزات و جنگ افزارها در ارتش است. آمد و پشتیبانی و کارکردهای آن در عملیات همانند تأمین انرژی و نیرو در بدن است که اگر انسان فاقد آن باشد کارایی لازم را از دست خواهد داد و هرچه طرح‌های تاکتیکی منطقی و دقیقی تهیه گردد و کارکنان دارای آموزش کافی باشند مادامی که پشتیبانی‌های آمد و پشتیبانی مستمر و مداوم تحقق نیابد عملیات با پیروزی همراه نخواهد شد (نصیرپور، ۱۳۹۲: ۱۵).

با عنایت به مطالعه منابع مختلف در خصوص پشتیبانی که برخی از مطالب این منابع در متن فوق آورده شده است و با توجه به ارتباط دوطرفه‌ی آمایش دفاع سرزمینی با پشتیبانی نیروهای نظامی به نظر می‌رسد ویژگی‌هایی که در این پژوهش در حوزه تسلیحات و تجهیزات باید به آنها پرداخته شوند به شرح ذیل می‌باشند:

- پشتیبانی رزمی

- پشتیبانی خدمات رزم

در مطالعات میدانی (مصاحبه‌های انجام شده با جمعی از خبرگان امور مرتبط نظامی) نیز، ویژگی‌های مؤلفه پشتیبانی آمایش دفاع سرزمینی به شرح ذیل جمع‌بندی شده است:

- پشتیبانی رزمی

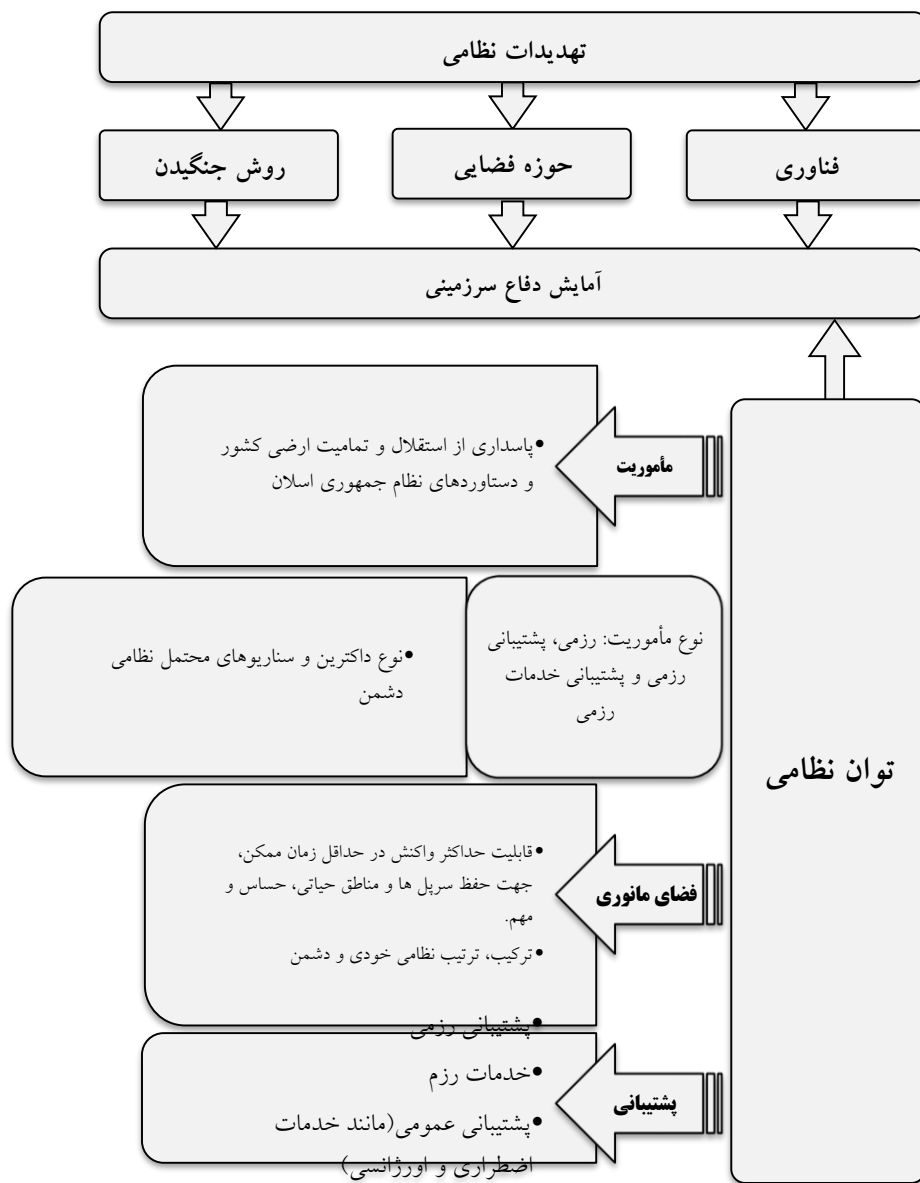
- پشتیبانی خدمات رزم (آقامحمدی، ۱۳۹۹)

- پشتیبانی رزمی

- پشتیبانی خدمات رزمی (فرج‌پور علمداری، ۱۳۹۹)

- پشتیبانی محیطی: جاده‌ای، حمل و نقل، بهداشت و محیط زیست

- پشتیبانی زیر بنایی: شبکه و منابع انرژی، آب، شبکه‌های ارتباطی (سلطانیان، ۱۳۹۹).
چارچوب مفهومی: طی تحقیق انجام شده عوامل متعددی بر آمایش دفاع سرزمینی در مقابله با تهدیدات نظامی کشور تأثیرگذار است، که در این مقاله به بعد توان نظامی و احصای مؤلفه‌ها و ویژگی‌های آن پرداخته شده است و تهدیدات نظامی و توان نظامی برابر شکل ذیل تابع مؤلفه‌های ذیل است:

شکل ۲: چارچوب مفهومی

روش‌شناسی تحقیق

نوع تحقیق: با توجه به این‌که این پژوهش مبانی فکری و نظری آمایش دفاع سرزمینی را تولید نموده، توسعه‌ای-کاربردی محسوب می‌شود.

روش تحقیق: تحقیق حاضر با استفاده از مجموعه داده‌های کمی و کیفی صورت گرفته، بنابراین روش تحقیق در این پژوهش با رویکرد آمیخته است، بنابراین با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است.

جامعه آماری: الف: اسناد و مدارک: شامل کلیه اسناد و مدارک مرتبط با موضوع تحقیق.

ب: خبرگان و افراد صاحب‌نظر که شناخت کافی از موضوع آمایش دفاع سرزمینی، تهدیدات نظامی علیه جمهوری اسلامی ایران داشته و دارای مدرک تحصیلی دکتری و آثار علمی و پژوهشی مرتبط با موضوع و مشاغل راهبردی در سطوح سازمانی کشوری و لشکری می‌باشند. روش نمونه‌گیری: با توجه به تخصصی بودن موضوع تحقیق و محدودیت افراد خبره و صاحب‌نظر حجم جامعه آماری کمتر از ۱۰۰ نفر است، بنابراین حجم نمونه آماری برابر با تعداد جامعه آماری ۷۰ نفر می‌باشد؛ لذا روش نمونه‌گیری در این تحقیق به صورت تمام شمار است.

روش جمع‌آوری داده‌ها و ابزارآن: در این تحقیق از روش‌های گردآوری کتابخانه‌ای با بررسی مبانی نظری و بررسی اسناد و میدانی به وسیله مصاحبه و توزیع پرسش‌نامه استفاده شده است.

روش تجزیه و تحلیل: با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است و اطلاعات حاصل از پرسشنامه با استفاده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی و با استفاده از نرم افزار پی‌ال‌اس مورد تحلیل قرار گرفته است، قلمرو کاربرد زمانی تحقیق تا پایدار بودن نتایج است و قلمرو مکانی این تحقیق از نظر کاربردی، فضای سرزمینی جمهوری اسلامی است. قلمرو موضوعی تحقیق مرتبط با حوزه علوم دفاعی و جغرافیای جمهوری اسلامی ایران است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

به منظور بررسی برازش مدل اندازه‌گیری از سه معیار پایایی (سنجش بارهای عاملی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی)، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده می‌شود.

جدول ۲: نتایج بررسی اعتبار متغیرهای پژوهش

مؤلفه	گروه	بار عاملی	پایایی ترکیبی	آلفای کرون باخ	متوسط واریانس استخراج شده
مأموریت	نوع مأموریت (رزمی، پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی)	0.834	0.847	0.783	0.699
	پاسداری از مرزهای سرزمینی	0.525			
	پاسداری از استقلال و تمامیت ارضی کشور و دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران	0.907			
	نوع داکترین و سناریوهای محتمل نظامی دشمن	0.762			
فضای مانوری	فضای آزادی عمل واحدهای نظامی با توجه به نوع عملیات	0.736	0.871	0.820	0.533
	قابلیت حداکثر واکنش در حداقل زمان ممکن، جهت حفظ سرپل‌ها و مناطق حیاتی، حساس و مهم نظامی	0.605			
	ترکیب، ترتیب نظامی خودی و دشمن	0.683			
	گسترش واحدهای نظامی خودی و دشمن	0.905			
	تامین فیزیکی از واحدهای گسترش یافته خودی	0.679			
	استحکامات موجود در منطقه	0.739			
تجهیزات و تسلیحات و فناوری‌ها	انواع سلاح‌ها	0.879	0.844	0.722	0.644
	دقت و قدرت سلاح	0.796			
	تطابق سلاح با محیط	0.726			
پشتیبانی	پشتیبانی عمومی (مانند خدمات اضطراری و اورژانسی)	0.686	0.817	0.662	0.601
	پشتیبانی رزمی	0.888			
	پشتیبانی خدمات رزم	0.737			

بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه محاسبه می‌شوند، که اگر این مقدار برابر یا کمتر از ۰/۴ شود، باید آن شاخص را اصلاح و یا از مدل پژوهش حذف نمود. پایایی درونی نشانگر میزان همبستگی بین یک سازه و شاخص‌های مربوط به آن است. مقدار بالای واریانس تبیین شده بین سازه و شاخص‌هایش در مقابل خطای اندازه‌گیری مربوط به هر شاخص، پایایی درونی بالا را نتیجه می‌دهد. مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ نشانگر پایایی قابل قبول است. در صورتی که مقدار پایایی ترکیبی (CR) برای هر سازه بالای ۰/۷ شود، نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل اندازه‌گیری دارد. معیار متوسط واریانس استخراج شده (AVE) میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد که هر چه این همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است. فورنل و لارکر اظهار داشته‌اند مقدار AVE بالای ۰/۵، همگرایی قابل قبول را نشان می‌دهد (همان، ۸۱). همان‌طوری که در جدول ۲ مشاهده می‌شود:

الف) کلیه ضرایب بارهای عاملی بیش از ۰/۴ بوده و نشان می‌دهد که کلیه سوال‌ها مناسب بوده و از اعتبار کافی برخوردارند.

ب) با توجه به اینکه تمامی مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای تمامی سازه‌ها، بیشتر از ۰/۷ و برای AVE ۰/۵ و بیشتر محاسبه شده، نشان دهنده این است که تمامی این معیارها در مورد متغیرهای فوق مقدار مناسبی اتخاذ نموده‌اند، لذا می‌توان مناسب بودن وضعیت پایایی و روایی همگرایی پژوهش حاضر را تأیید نمود.

ضرایب معناداری Z

برازش مدل ساختاری با استفاده از ضرایب Z به این صورت است که ضرایب باید از ۱/۹۶ بیشتر باشند تا بتوان در سطح اطمینان ۹۵٪، معنادار بودن آنها را تأیید نمود (محسنین و همکار، ۱۳۹۳: ۱۳۶). کلیه ضرایب بیشتر از ۱/۹۶ هستند که این امر معنادار بودن روابط میان متغیرها را در سطح ۹۵٪ نشان می‌دهد.

معیار: R2

دومین معیار برای بررسی برازش مدل ساختاری در این پژوهش، ضرایب R2 مربوط به متغیرهای پنهان درون‌زای (وابسته) مدل است. R2 معیاری است که نشان از تأثیر یک متغیر

برونزا دارد. هنسلر و همکاران اظهار داشته‌اند در صورتی که در یک مدل، یک سازه درونزا توسط تنها یک یا دو سازه برونزا تحت تأثیر قرار گیرد، مقدار R^2 از ۰/۳۳ به بالا، نشان از قوت رابطه بین آن سازه‌ها و سازه درونزا است (داوری و همکاران، ۱۳۹۶: ۹۳).

مطابق جدول شماره ۳، مقدار R^2 برای سازه «مأموریت» ۰/۵۴۴ در حد قوی و «فضای مانوری» ۰/۶۲۷ در حد قوی و برای «تجهیزات و تسلیحات و فناوری‌ها» ۰/۳۸۴ نسبتاً قوی و «پشتیبانی» ۰/۴۵۶، در حد قوی می باشد.

جدول ۳: ضرایب R^2

متغیر	مأموریت	فضای مانوری	تجهیزات و تسلیحات و فناوری‌ها	پشتیبانی
R^2	0.544	0.627	0.384	0.456

نتیجه گیری و پیشنهاد:

الف- نتیجه گیری

هدف از آمایش سرزمین در رابطه با بخش دفاع استقرار بهینه واحدهای نظامی در فضا برای تأمین حداکثر قابلیت دفاع و حداقل آسیب‌پذیری است. در تعیین مراکز و محل استقرار واحدهای نظامی که ممکن است شامل آمادگاه‌های لجستیکی، مراکز آموزشی و صنایع دفاعی باشد توجه به شرایط و الزامات نظامی، دفاعی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. یکی از ابعاد مناسب و راهبردی تأثیرگذار در آمایش سرزمینی با توجه به شرایط پیرامونی جمهوری اسلامی ایران، بعد دفاعی آمایش سرزمین در برابر تهدیدات نظامی است. از نگاه جامعه‌ی آماری با اطمینان ۰/۹۵ توان نظامی بر آمایش دفاع سرزمینی جمهوری اسلامی ایران در برابر تهدیدهای نظامی معنادار می‌باشد؛ هم‌چنین با ۴ مؤلفه و ۱۵ ویژگی برابر جدول ۴ سنجیده و ارزیابی گردید.

جدول ۴: مؤلفه‌ها و ویژگی‌ها

ویژگی	مؤلفه	ردیف
<ul style="list-style-type: none"> پاسداری از استقلال و تمامیت ارضی کشور و دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی ایران نوع مأموریت (رزمی، پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی) نوع داکترین و سناریوهای محتمل نظامی دشمن 	مأموریت	۱
<ul style="list-style-type: none"> گسترش واحدهای نظامی خودی و دشمن استحکامات موجود در منطقه فضای آزادی عمل واحدهای نظامی با توجه به نوع عملیات ترکیب، ترتیب نظامی خودی و دشمن تامین فیزیکی از واحدهای گسترش یافته خودی قابلیت حداکثر واکنش در حداقل زمان ممکن، جهت حفظ سرپل‌ها و مناطق حیاتی، حساس و مهم نظامی 	فضای مانوری	۲
<ul style="list-style-type: none"> انواع سلاح‌ها دقت و قدرت سلاح تطابق سلاح با محیط 	تجهیزات و تسلیحات و فناوری‌ها	۳
<ul style="list-style-type: none"> پشتیبانی رزمی پشتیبانی خدمات رزم پشتیبانی عمومی (مانند خدمات اضطراری و اورژانسی) 	پشتیبانی	۴

توان نظامی با مؤلفه‌ها و ویژگی‌های فوق با آمایش دفاع سرزمینی جمهوری اسلامی ایران در برابر تهدیدات نظامی همبستگی دارد؛ یعنی دارای یک همبستگی مستقیم و مثبتی با الگوی تحقیق دارد. توان نظامی دارای چهار مؤلفه بوده که مؤلفه «مأموریت» با ضریب مسیر ۰,۷۳۸ یک همبستگی بالا، مستقیم و مثبتی با بعد توان نظامی دارد. مؤلفه «فضای مانوری» با ضریب مسیر ۰,۷۹۲ یک همبستگی نسبتاً بسیار بالا، مستقیم و مثبتی با بعد توان نظامی دارد. مؤلفه «تجهیزات و تسلیحات و فناوری‌ها» با ضریب مسیر ۰,۶۱۹ یک همبستگی نسبتاً بالا، مستقیم و مثبتی با توان نظامی دارد. مؤلفه «پشتیبانی» با ضریب مسیر ۰,۶۷۵ یک همبستگی بالا، مستقیم و مثبتی با توان نظامی دارد و در این تحقیق مشخص شد که از نگاه جامعه‌ی آماری مؤلفه

«فضای مانوری و مأموریت واگذاری به یگان» مهم‌ترین مؤلفه نقش‌آفرین در توان نظامی می‌باشند.

ب- پیشنهادها

۱- با توجه به نتایج حاصل از کار پژوهشی انجام شده، پیشنهاد می‌گردد محتوی و نتیجه پژوهش در جهت بهره‌برداری در خصوص تهیه دستورالعمل‌های اجرایی و آموزشی الگوی آمایش دفاع سرزمینی در معاونت عملیات ستاد کل نیروهای مسلح استفاده شود.

۲- معاونت طرح و برنامه و بودجه ستاد کل نیروهای مسلح نسبت به بازنگری جداول سازمان و تجهیزات یگان‌های نظامی گسترش یافته، متناسب با نوع، شدت و سطح تهدیدات اقدام نماید.

۲- نیروهای مسلح که به منظور مقابله با تهدیدات نظامی در مناطق مختلف می‌بایستی گسترش یابند با توجه به عوارض زمین نسبت به اشغال فضای مانوری مناسب اقدام نمایند.

فهرست منابع:

الف- منابع فارسی

- آقامحمدی، داوود، (۱۳۹۹). مصاحبه حضوری، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۳). مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیتی؛ مقاله مطالعات امنیتی ملی پس از جنگ سرد، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- احمدی، محمود، علیجانی، بهلول. (۱۳۹۳). تحلیل فضایی نقش اقلیم بر تجهیزات و ادوات نظامی در ایران، فصلنامه جغرافیای سرزمین، شماره ۴۶.
- بیک، علی اصغر. (۱۳۹۵). رساله دکتری، تأثیر عوامل ژئوپلیتیک دریای خزر بر راهبردهای دفاعی ج.ا.ایران، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده دفاع ملی.
- پوردستان، احمدرضا، بیک، علی اصغر، (۱۴۰۰). دکترین صحنه جنگ آینده ج.ا.ایران، دافوس آجا.
- پورموسوی، سید موسی. (۱۳۸۶). ملاحظات دفاعی-امنیتی در آمایش سرزمین ج.ا.ایران، فصلنامه راهبرد دفاعی، سال ۵، شماره ۱۵.
- توفیق، فیروز. (۱۳۸۴). آمایش سرزمین: تجربه جهانی و انطباق آن با وضع ایران، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، تهران.
- چوخاچی زاده مقدم، محمدباقر. (۱۳۸۱). مجموعه مقالات همایش آمایش و دفاع سرزمینی، دانشگاه امام حسین(ع).
- حافظ نیا، محمدرضا. (۱۳۹۲). اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک، انتشارات پاپلی، مشهد.
- حسن پور، حمید. (۱۳۹۹) نقش آیین‌نامه‌ها در راهبرد اعمال قدرت نظامی نیروهای مسلح برای مقابله با تهدیدهای آینده. نشریه علوم و فنون نظامی، سال ۱۶ شماره ۵۱.
- خرازیان، پیمان، رجب‌پور، مجید. (۱۳۹۲). طرح‌ریزی آماد و پشتیبانی در پدافند هوایی، انتشارات دانشکده فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران.
- زرقانی، سیدهادی و اعظمی، هادی. (۱۳۹۰). تحلیل ملاحظات دفاعی-امنیتی در آمایش کلان شهر مشهد با تأکید بر تهدیدات تروریستی، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، شماره ۱۴.
- داوری، علی، رضازاده، آرش. (۱۳۹۶). مدل سازی معادلات ساختاری با نرم افزار PLS، تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ چهارم.
- دهخدا، علی اکبر. (۱۳۷۷). لغت-نامه، جلد اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دوم.
- سلطانیان، جواد، (۱۳۹۹). مصاحبه حضوری، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- سهامی، حبیب‌الله. (۱۳۸۸). آمایش و مکان‌یابی، انتشارات دانشگاه صنعتی مالک اشتر، تهران.

- شهلائی، ناصر و همکاران (۱۳۹۶) مدل مناسب آماد و پشتیبانی در فرماندهی مشترک منطقه‌ای در فضای نبرد آینده، آینده‌پژوهی دفاعی، سال اول، شماره ۳.
- صفوی، رحیم. (۱۳۹۸). ملاحظات امنیتی، دفاعی، پدافند غیر عامل و ژئوپلیتیک در آمایش سرزمین، ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، کمیته تدوین سند ملی آمایش سرزمین ۱۴۲۴.
- علی‌پور، عباس، هاشمی، سیدمصطفی، اسماعیل‌زاده، یعقوب. (۱۳۹۶). ملاحظات دفاعی - امنیتی آمایش سرزمین در استان آذربایجان شرقی و تدوین راهبردها، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، شماره ۲۴، تهران.
- فرح‌پور علمداری، عباس، (۱۳۹۹). مصاحبه حضوری، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۸.
- گروه آموزش تخصصی پدافند هوایی. (۱۳۹۰). امور لجستیک در قرارگاه پدافند هوایی، دافوس آجا.
- گروه مطالعاتی ۱۵ دفاع ملی. (۱۳۸۹). منطقه بندی نظامی کشور با توجه به تهدیدات آمریکا و رویکرد دفاعی کشور، دانشگاه دفاع ملی، دانشکده دفاع.
- مختاری هشی، حسین. مؤمنی، مهدی. باقری، مهرداد، (۱۳۹۳) تدوین راهبردهای آمایش مناطق مرزی، مطالعه موردی مرزهای شرقی کشور، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۲۹، شماره سوم، پائیز ۱۳۹۳، شماره ۱۴۴.
- موحدی‌نیا، جعفر. (۱۳۸۵). مفاهیم نظری و عملی دفاع غیرعامل، مرکز برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی.
- محسنین، شهریار، اسفیدانی، محمد رحیم. (۱۳۹۳). معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی به کمک نرم افزار Smart-PLS (آموزشی و کاربردی)، تهران: مؤسسه کتاب مهربان نشر، چاپ اول.
- مجردی، سعید. (۱۳۹۸). الگوی آمایش سرزمینی جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۲۴، ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، کمیته تدوین سند ملی آمایش سرزمین ۱۴۲۴ شمسی.
- نامی، محمدحسن. (۱۳۹۱). آمایش مناطق مرزی با تأکید بر ایران، فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال پنجم، شماره اول.
- نصیرپور، غلامرضا. (۱۳۹۲). جزوه درسی طرح‌ریزی آماد و پشتیبانی پدافند هوایی.
- یوسفی خوش‌قلب، محمد، (۱۳۹۹). مصاحبه حضوری، نیروی پدافند هوایی آجا.

ب - منابع انگلیسی

-Kamran, Hassan; Hosseini Amini, Hassan .(2012) .Application of Passive Defense in Geopolitics and Urban Planning(Shahriar City), Quarterly Journal of the Iranian Geographical Association, Vol. 10, No. thirty- fifth ,Pages 301- 328. [In Persian].

-Nedae. Tousi, &S, Ghorbani. & Ghashghae. Nejjhad, E, (2013)Assessing Impacts of Passive Defense Policies Interventions on Spatial Logic of Tehran Metropolitan Area (TMA), Proceedings REAL CORP 2013 Tagungsband, Rome, Italy

ب - سایت ها:

-www.corp.at, PP 95-107

چکیده انگلیسی

Identify the components and characteristics of military capability affecting the readiness of the territorial defense in the face of military threats

By:

kh Bolhassani¹, s Nematzadeh², e Soruosh kashani²

¹ Associate Professor of Strategic Defense Sciences, Higher National Defense University

² PhD student in Strategic Defense Sciences, Higher National Defense University

Abstract

The main mission of the Armed Forces of the Islamic Republic of Iran is to defend the independence and territorial integrity of the country, to guard the revolution and its achievements, and to counter military and security threats. And based on different factors and on the geographical context of the country are organized and established. Due to the vastness and diversity of the country's natural and human geography, the diversity of foreign threats, internal vulnerabilities and various missions of the armed forces, attention to land defense planning is one of the requirements of the country's defense.

The main aim of this research is to "explain the components and characteristics of the military capability of land defense planning in the face of military threats" considering that this research produces the intellectual and theoretical foundations of land defense planning. The Kind of survey is practical-development, method of research is descriptive-analytical and gathering information method with use of library method and fishing (taking notes) tool, and field method with use of interview and questionnaire tools.

In order to analyze the data, first by taking notes from library studies and interviewing experts, the components and characteristics of military capability effective in preparing the territorial defense against military threats were determined and Again, from the overlap of documents, interviews, and research literature, these components and characteristics were counted and Then, by distributing the questionnaire among the statistical population, the result was confirmed through a significant level with a 95% confidence interval and a 5% error. The results of this research show that 4 main components and 16 characteristics of military capability are effective in preparing the territorial defense against military threats. among the components listed, "maneuver space", "mission", "support" and "equipment, weapons and technology", respectively, have the greatest impact on the preparation of territorial defense against military threats.

Keywords: Preparation, Territorial defense preparation, Military threats, Military power